

REGERINGSKANSLIET

Utrikesdepartementet

*Ambassadör
Fredrik Florén*

Sammanfattning av genomlysningen av Sveriges Västsaharapolitik

På uppdrag av Utrikesdepartementets expeditionschef har jag hållit i en intern genomlysning av Sveriges Västsaharapolitik sedan i april parallellt med att vara Sveriges ambassadör i Tunisien och Libyen. Förra genomlysningen av frågan på departementet ägde rum 2005.

Inom ramen för genomlysningen har Rabat, Alger, Tindouf, New York och Madrid besökts för kontakter med representanter för Polisario, Marocko, Mauretanien, Algeriet, Frankrike, USA, Storbritannien, Ryssland, Spanien, Tunisien, EEAS och FN. Samtal har därtill förts i Tunis och Stockholm.

Över fyrtio år av konflikt och snart 25 år av eldupphör har passerat. Västsaharafrågan blockerar till stor del regionalt samarbete i Maghreb och därmed ekonomisk tillväxt. Konflikten har också givit upphov till en utdragen flyktingsituation med betydande mänskligt lidande. Parterna har tillsammans med FN:s säkerhetsråd och generalsekreteraren ett tungt ansvar för att finna en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar lösning som tillfredsställer det västsahariska (sahrawiska) folkets rätt till självbestämmande.

Genomlysningen har sammanfallit med att situationen i flyktinglägren i Tindouf märkbart förvärrats. Den internationella mathjälpen som flyktingarna är beroende av har skurits ned under året på grund av resursbrist. Sverige bör skyndsamt i dialog med WFP och UNHCR söka tillskjuta extra medel och påverka andra givare att göra detsamma. Formerna för svenskt humanitärt bistånd till flyktingarna kan ses över. Utrikesdepartementet kan ha en tätare dialog med Sida i frågan.

Västsahara utgör en avkoloniseringsfråga inom FN. Den Internationella domstolen antog ett rådgivande yttrande om områdets status 1975. Det innebär att världssamfundet inte erkänner Marockos anspråk på suveränitet över territoriet.

Sverige bör fortsatt hävda det västsahariska folkets rätt till självbestämmande. Det är angeläget att fortsätta stödja FN:s insatser som syftar till att underlätta en förhandlingslösning där denna rätt tillfredsställs och inte föregripas av insatserna med bilaterala beslut.

En folkrättslig bedömning ger vid handen att det råder en ockupation av Västsahara. När det gäller frågan om naturresursanvändning kommer resultatet av EU-domstolens pågående processer rörande EU:s jordbruks- och fiskehandelsavtal samt fiskepartnerskapsavtal att vara av stor vikt. Kriterierna för att erkänna den Sahariska Arabiska Demokratiska Republiken (SADR)/Västsahara är inte uppfyllda. Det kan konstateras att det finns ett territorium som till största delen kontrolleras av Marocko. En mindre del kontrolleras av Polisario/SADR. Det finns en befolkning, som bor i det av Marocko kontrollerade Västsahara, i flyktingläger i Algeriet och ett mindre antal som bor i det Polisario/SADR-kontrollerade området. SADR kan inte i dag sägas utöva en effektiv kontroll över huvuddelen av territoriet och den befolkning som bor där. Polisario och SADR:s regering har sitt säte i Algeriet. I sammanhanget kan noteras att en inventering visar att knappt 40 stater uppger att de erkänner SADR, då vissa regeringar dragit tillbaka tidigare erkännanden.

Den tilltagande instabiliteten i Nordafrika och Sahel i kombination med den långvariga flyktingsituationen understryker behovet av ökade ansträngningar av FN och parterna. Det är välkommet att FN:s generalsekreterare nu tar nya initiativ. Status quo bedöms inte vara ett hållbart alternativ. Den olösta konflikten riskerar att spä på instabiliteten ytterligare på sikt.

Ett svenskt stöd till FN-insatsen MINURSO kan övervägas, liksom till UNMAS arbete med minröjning.

Sverige bör fortsätta att noga följa situationen för de mänskliga rättigheterna i Västsahara och Tindouf. Frågan har fått ökad internationell uppmärksamhet de senaste åren. Vissa framsteg har

noterats men allvarliga kränkningar förekommer. OHCHR utför ett viktigt arbete.

Bistånd till organisationer som söker sammanföra aktörer från båda sidor av konflikten och ta fram underlag för konfliktlösning till stöd för parterna föreslås vidare.

Fredrik Florén